

ΔΙΚΤΥΟ
ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΝΗΣ
THE NETWORK
OF MANI MUSEUMS

ΜΕΣΣΗΝΙΑ / MESSENIA | ΛΑΚΩΝΙΑ / LACONIA

Το Δίκτυο Μουσείων Μάνης στοχεύει στην υποστήριξη μιας περιοχής με σημαντική ιστορία, πλούτο μνημείων και υψηλή επισκεψιμότητα, μέσα από την παρουσίαση του πολιτισμού της κατά τη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή περίοδο. Για την εγκατάσταση του Δικτύου έχουν επιλεγεί κτίσματα που αποτελούν και σημαντικά ιστορικά μνημεία: η πυργοκατοικία του οχυρού συγκροτήματος των Μούρτζινων-Τρουπάκηδων στην Καρδαμύλη, όπου σχολιάζονται οι μανιάτικοι οικισμοί, και η πυργοκατοικία Πικουλάκη στην Αρεόπολη, αφιερωμένη στη θρησκευτικότητα των Μανιατών. Σε κάθε σταθμό του Δικτύου παρουσιάζονται σημαντικά στοιχεία της πολιτιστικής ιδιοσυστασίας της Μάνης, ενώ και οι δύο σταθμοί παραπέμπουν και στα μνημεία της περιοχής, ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να προγραμματίζει την περιήγησή του στον ευρύτερο χώρο, αναλόγως προς τα ενδιαφέροντά του.

ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΜΟΥΡΤΖΙΝΩΝ - ΤΡΟΥΠΑΚΗΔΩΝ, ΠΑΝΩ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ

Μανιάτικοι οικισμοί

Η θεματική έκθεση «Μανιάτικοι οικισμοί» αναφέρεται στο πλήθος των οικισμών που μέχρι σήμερα καθορίζουν τον χαρακτήρα του μανιατικού τοπίου και καταδεικνύουν την περιέργη έλξη που άσκησε αυτή η στερημένη σε φυσικούς πόρους περιοχή, λειτουργώντας ως καταφύγιο σε καιρούς δύσκολους, αλλά και ως ορμητήριο σε εποχές ακμής. Η έκθεση διαρθρώνεται σε τρεις βασικές ενότητες.

Στο ισόγειο, στην ενότητα «Οχυρό συγκρότημα των Μούρτζινων», ανάγεται σε έκθεμα το ίδιο το οχυρό συγκρότημα που φιλοξενεί το μουσείο, ενώ με ενημερωτικές πινακίδες «θέσεως», τοποθετημένες σε επιλεγμένες θέσεις του συγκροτήματος, παρέχονται σύντομες πληροφορίες για τους επιμέρους χώρους του (τον ναό, τον οντά, το σιδηρουργείο, το ελαιοτριβείο, τα τείχη κτλ.).

Στον πρώτο όροφο, στην ενότητα «Οι μανιάτικοι οικισμοί και ο ζωτικός τους χώρος», παρουσιάζονται οι μανιάτικοι οικισμοί διαχρονικά, από τα πρώιμα βυζαντινά χρόνια μέχρι τη νεότερη περίοδο. Περιλαμβάνει δύο υποενότητες, «Εξέλιξη των οικισμών στον χρόνο» και «Ο ζωτικός χώρος των οικισμών», οι οποίες εστιάζουν αντίστοιχα α) σε χαρακτηριστικές απόψεις των οικισμών και των κτισμάτων της κάθε χρονικής περιόδου, παρουσιάζοντας τον χαρακτήρα της οικιστικής αρχιτεκτονικής, και β) σε κατασκευές της μανιάτικης υπαίθρου, που τεκμηριώνουν τις οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων, όπως ελαιοτριβεία, μελισσοκομεία, αλώνια κτλ.

Στον δεύτερο όροφο, στην ενότητα «Όψεις της μανιάτικης κοινωνίας», θίγεται το ζήτημα της ιδιότυπης οργάνωσης της μανιάτικης κοινωνίας σε πατρογραμμικά γένη, αλλά και ο τρόπος που οι κοινωνικές δομές επηρέασαν το οικιστικό περιβάλλον. Οι δύο υποενότητες που την αποτελούν, «Τα γένη και οι τόποι κατοικίας τους» και οι «Δάουλοι επικοινωνίας», εστιάζουν αντίστοιχα α) στις ιδιαιτερότητες του δομημένου περιβάλλοντος της βόρειας και της νότιας Μάνης, παρέχοντας παράλληλα στοιχεία για τα κοινωνικά δεδομένα που το διαμόρφωσαν, και β) σε στοιχεία του δομημένου περιβάλλοντος (κρήνες, ναούς, γεφύρια, λιμάνια κτλ.), που επιτρέπουν την ανίχνευση των δυνατοτήτων ή των διεξόδων που πρόσφερε η μανιάτικη κοινωνία στους τομείς της συλλογικής δράσης, των κοινωνικών επαφών και των ανταλλαγών, εμπορικών ή ιδεολογικών.

ΠΥΡΓΟΣ ΠΙΚΟΥΛΑΚΗ, ΑΡΕΟΠΟΛΗ

Η θρησκευτικότητα των Μανιατών

Η μόνιμη έκθεση του Μουσείου του Πύργου Πικουλάκη, με τον τίτλο «Ιστορίες θρησκευτικής πίστης στη Μάνη», παρουσιάζει και ερμηνεύει τα εκκλησιαστικά μνημεία, στοιχείο κυρίαρχο στο μανιάτικο τοπίο, μέσα από δύο θεματικές ενότητες, «Εμφάνιση και εδραίωση του χριστιανισμού» και «Η Εκκλησία: τόπος λατρείας-χώρος επικοινωνίας», οι οποίες αναπτύσσονται αντίστοιχα στο ισόγειο και τον όροφο του πυργόσπιτου του συγκροτήματος.

Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην εμφάνιση και τη σταδιακή διάδοση και εδραίωση του χριστιανισμού στη Μάνη. Η δεύτερη επιχειρεί να προβάλει τα βασικά χαρακτηριστικά του χριστιανικού ναού, που ως δημιουργήμα – με την αρχιτεκτονική του μορφή και τη ζωγραφική του διακόσμηση – συνοψίζει το δόγμα της πίστης και παράλληλα συνιστά σημείο αναφοράς για την κοινότητα των πιστών, που συγκεντρώνονται εντός του για την άσκηση της λατρείας.

Η έκθεση βασίζεται κατεξοχήν σε αρχαιολογικό υλικό. Ευρήματα από τις μεγάλες βασιλικές στο Γύθειο, στην Καινήπολη και στο Τηγάνι, και αρχιτεκτονικά, κυρίως, γλυπτά ναών του ΙΙου και του ΙΙου αιώνα τοποθετούν τον επισκέπτη έναντι του ζητήματος του εκχριστιανισμού της Μάνης στην πρώτη ενότητα. Τοιχογραφίες και εικόνες, εκκλησιαστικά βιβλία, αναθηματικές επιγραφές ευσεβών Μανιατών, καθώς και εκκλησιαστικά αντικείμενα ή λειτουργικά σκεύη που υπηρετούν το τελετουργικό, χρονολογούμενα από τη βυζαντινή ή και τη μεταβυζαντινή περίοδο, συνιστούν τα εκθέματα της δεύτερης ενότητας.

The Network of Mani Museums' objective is to support a region with a significant history, wealth of monuments and large number of visitors through the presentation of its culture in the Byzantine and Post-Byzantine periods. Buildings that are important historical monuments were chosen as Network installations: the tower-house of the fortress complex belonging to the Mourtzinoi-Troupakides families in Kardamyli, where there is a presentation of Mani settlements, and the Pikoulakis tower-house at Areopoli, which is devoted to the religious practices and beliefs of the Maniots. At each of these stations along the Network, important data about the cultural make-up of Mani are presented. Both stations make reference to other monuments in the region, so that visitors can plan their tour through a wider area, depending on their interests.

THE FORTIFIED COMPLEX OF THE MOURTZINOI-TROUPAKIDES, UPPER KARDAMYLI

Maniot Settlements

The thematic exhibition "Maniot Settlements" refers to the large number of settlements which have continued down to the present to determine the character of the Mani landscape, revealing the strange attraction exercised by this resource-poor region, which functioned as a refuge in difficult times and as a base of operations in flourishing ones. The exhibition is arranged in three main sections. On the ground floor, in the section "The Fortified Complex of the Mourtzinoi" the complex that houses the museum is itself elevated to the role of exhibit, and information panels *in situ*, located at selected sites throughout the complex, provide summary information about its individual areas (church, *ondas*, forge, oil press, walls, etc.). On the first floor, the section "Maniot Settlements and their Living Space" presents Maniot settlements over time, from the Early Byzantine to the modern age. It includes two sub-sections, "The Development of Settlements over Time" and "The Living Space of Settlements", which focus respectively on a) characteristic views of settlements and buildings during each period, presenting the nature of residential architecture, and b) construc-

tions in the Maniot countryside which attest to the economic activities of residents, including oil presses, bee houses (apiaries), threshing-floors, etc. On the second floor, the section "Aspects of Maniot Society" touches upon the issue of the atypical organization of Maniot society in patrilineal kin groups, and the means by which social structures influenced the residential environment. Its two sub-sections, "Kinship-groups and Their Places of Residence" and "Channels of Communication" focus respectively on a) the special features of the built environments of northern and southern Mani, at the same time providing information about the social conditions that shaped them, and b) elements of the built environment (fountains, churches, bridges, harbors, etc.) that allow the identification of opportunities or outlets Maniot society offered in the fields of collective activity, social contacts, and commercial or ideological exchange.

PIKOULAKIS TOWER, AREOPOLI

The Religiosity of the Maniots

The permanent exhibition in the Museum of the Pikoulakis Tower, entitled "Histories of Religious Belief in Mani", presents and interprets ecclesiastical monuments, a dominant element in the Maniot landscape, in two thematic sections, "The Appearance and Consolidation of Christianity" and "The Church: Place of Worship-Space for Communication", located on the ground and first floor of the complex's tower-dwelling.

The first section concerns the appearance and gradual dissemination and consolidation of Christianity in Mani. The second attempts to highlight the main features of the Christian church, which as a creation – complete with architectural form and painted decoration – summarizes the doctrine of faith and forms a point of reference for the community of the faithful who gathered within it to worship.

The exhibition relies primarily on archaeological material. In the first section, finds from the large basilicas in Gytheio, Kainipoli and Tigani, and mostly architectural sculptures from 11th and 12th century churches orient visitors vis-à-vis the question of the Mani's conversion to Christianity. Exhibits in the second section include frescoes and icons, ecclesiastical books, votive inscriptions of pious Maniots, and ecclesiastical objects or liturgical utensils that served ritual functions, dating from the Byzantine and Post-Byzantine period.

ΔΙΚΤΥΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΝΗΣ

THE NETWORK OF MANI MUSEUMS

ΜΕΣΣΗΝΙΑ / MESSENIA
ΛΑΚΩΝΙΑ / LACONIA

i T: 27210 73638
Πύργος Μούρτζινων-Τρουπάκηδων, Fortified Complex of Mourtzi noi-Troupakides
T: 27330 29531
Πύργος Πικουλάκη, Píoulakis Tower

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΗ ΑΘΗΝΑ

TRANSLATION: D. BROWN KAZAZIS
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT
LAYOUT: ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΙ ΑΘΗΝΑ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC**
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr